

Kansen die de
omgevingswet
biedt voor een
beweegvriendelijke
omgeving

Maatschappelijke opgave

Een gezonde leefomgeving heeft grote waarde voor onze samenleving. Het vergroot de leefbaarheid van wijken, het bevordert de gezondheid van de inwoners en het vergroot de aantrekkelijkheid van de omgeving. De omgevingsvisie dwingt ons na te denken over hoe we een gezonde leefomgeving voor inwoners willen creëren. Hierbij wordt de nadruk in eerste instantie vaak gelegd op gezondheidsbescherming. Als de Covid-19 crisis ons iets heeft geleerd is het wel dat gezondheidsbescherming belangrijk is, maar dat gezondheidsbevordering daarnaast ook van cruciaal belang is voor een vitale en weerbare samenleving. Al is de Covid-19 crisis van tijdelijke aard, de groei van de bevolking, het overgewicht, de vergrijzing en de verdichting van het bebouwde gebied met nog eens 1 miljoen huizen blijft. Het momentum om naast gezondheidsbescherming ook aandacht te vragen voor gezondheidsbevordering is dan ook nu!

Een beweegvriendelijke leefomgeving die mensen verleidt om meer in beweging te komen kan een grote bijdrage leveren aan een gezonde leefomgeving. Een leefomgeving waar het fijn bewegen, spelen, recreëren en ontmoeten is. Denk hierbij aan het schoolplein, speeltuinen, parken, recreatiegebieden, de openbare weg, beweegparken, openbaar groen, het water, etc. De openbare ruimte is daarnaast ook een plek waar veel mensen in hun dagelijkse leven verleid kunnen worden tot bewegen. Denk hierbij aan aantrekkelijke loop- of fietsroutes richting werk, school of voorzieningen.

Sport en bewegen als bindmiddel

Er valt veel te winnen met een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen. Het gaat vaak om hele laagdrempelige vormen van (dagelijks) bewegen. De populariteit van (individuele) buitensport/urban sport neemt toe door de omgeving aantrekkelijk te maken stimuleer je dit gebruik. Toch worden deze kansen nog niet altijd gezien of gegrepen. Samenwerking tussen het sociale- en het fysieke domein is nodig om een beweegvriendelijke leefomgeving integraal onderdeel te laten zijn van ruimtelijke ontwikkelingen. Uit het [brancherapport Sport en Bewegen in de Openbare Ruimte](#) blijkt dat

sport en bewegen een bindmiddel kan zijn tussen het ruimtelijke en sociale domein maar dan moeten sport- en beweegstakeholders wel aan tafel zitten. Uit een analyse van de omgevingsvisies tot nu toe (uitgevoerd door Mulier instituut) blijkt dat er veel aandacht is voor functioneel bewegen (denk aan fietsers, voetgangers, verkeersveiligheid) maar er valt nog veel te winnen. Bij gemeenten waar sport- en beweegstakeholders betrokken zijn geweest bij het proces was er 2x zoveel aandacht voor beweegvriendelijke doelen dan bij gemeenten waar dat niet het geval was. Het is dus zaak proactief betrokken te raken. Maar hoe doe je dat en wat is een beweegvriendelijke omgeving?

Welke kansen biedt de omgevingswet voor een gezonde leefomgeving?

Omgevingswet

Met de omgevingswet bundelt de overheid maar liefst 26 bestaande wetten, voor onder meer bouwen, milieu, water, infrastructuur, ruimtelijke ordening en natuur, in één wet voor de hele leefomgeving. Deze omgevingswet die naar verwachting in 2022 in werking treedt, geeft bestuurders en beleidsmakers meer ruimte om een gezonde groene leefomgeving te ontwikkelen. De wet is erop gericht om een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit te bereiken en in stand te houden. De fysieke leefomgeving moet zodanig beheerd, gebruikt en ontwikkeld worden dat alle maatschappelijke functies ook op de lange termijn duurzaam vervuld kunnen worden.

Mogen en moeten

Gemeenten hebben met betrekking tot gezondheid verplichtingen en vrijheden hoe om te gaan met de omgevingswet. Gezondheidsbescherming – zoals richtlijnen voor luchtkwaliteit, omgevingslawaai en zwemwater – gaan over 'moeten'.

Gezondheidsbevorderende activiteiten gericht op de inrichting van straten, pleinen, goede fiets- en wandelverbindingen, veilige oversteekplekken, verlichting, groene ruimte voor bewegen, sport- en speelruimte, goed bereikbare en veilige recreatieve voorzieningen 'mogen' worden gerealiseerd.

In het 'mogen' ligt een kans voor gemeenten om bij plannen voor de fysieke leefomgeving sport en bewegen mee te nemen in het afwegingsproces en bij besluitvorming. Aan de sportsector de uitdaging om de nieuwe positie en kansen voor sport en bewegen te verkennen in samenwerking met of via de gezondheidssector. Aanknopingspunten kunnen zijn:

- veiligheid
- gezondheid
- landschappelijke of stedenbouwkundige waarden
- cultureel erfgoed
- natuurbescherming
- infrastructuur
- natuurgebieden
- het bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen

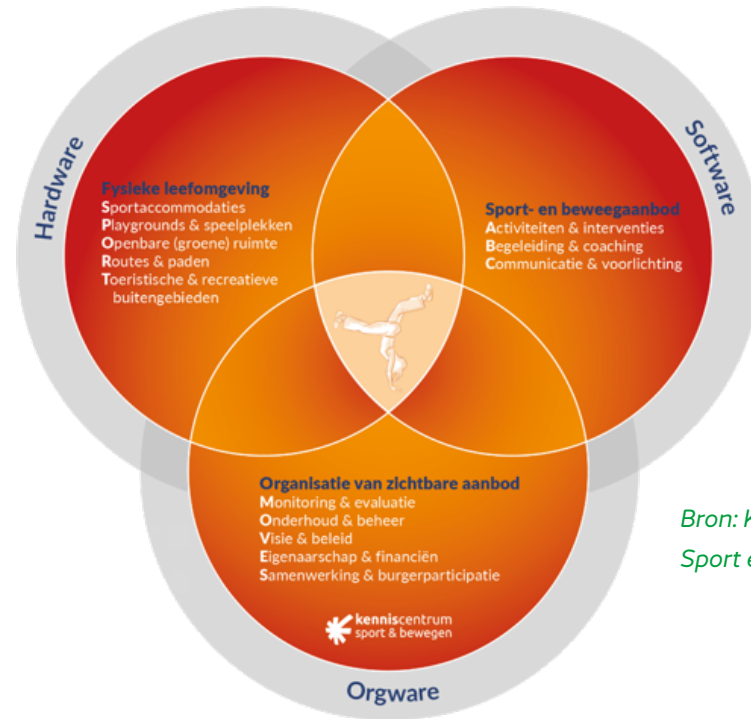
Figuur 1: kernwaarden voor een gezonde leefomgeving (GGD Drenthe)

Omgevingsplan als kerninstrument

De omgevingswet kent verschillende kerninstrumenten (zie figuur 2) waaronder het omgevingsplan. Dit plan biedt kansen om de fysieke ruimte te benutten door het sport- en beweegvriendelijk te ontwerpen.

Wat is een beweegvriendelijke omgeving?

Een beweegvriendelijke omgeving (BVO) is een leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, te spelen en te sporten. Maar hoe zorg je ervoor dat je de openbare buitenruimte zo uitnodigend en inclusief mogelijk inricht? Het BVO-model helpt hierbij. Hoe een beweegvriendelijke omgeving eruitziet, is altijd afhankelijk van de lokale context. Wel bestaat die altijd uit drie componenten: hardware, software en orgware. We spreken van een beweegvriendelijke omgeving wanneer deze elementen goed op elkaar afgestemd zijn. Dit is altijd maatwerk.

Bron: Kenniscentrum Sport en Bewegen

Instrument	Functie	Geeft antwoord op de vraag
omgevingsvisie	Langetermijnvisie door ambities en doelen te stellen.	Wat wil je bereiken?
programma	Uitvoering geven aan gestelde doelen door het beschrijven van maatregelen.	Hoe wil je dat bereiken?
omgevingsplan	Mogelijkheden en randvoorwaarden door het opnemen van regels.	Wat is er mogelijk en onder welke voorwaarden?

Figuur 2 kerninstrumenten omgevingsvisie en hun functie Zo vertaal je ambities voor beweegstimuleren naar het omgevingsplan – Allesoversport.nl

Beweegvriendelijke omgeving in het omgevingsplan

Het is niet eenvoudig om te weten welke maatregelen een plek uitnodigend en aantrekkelijk maken zodat mensen deze gebruiken om te sporten, bewegen en ontmoeten. Nog lastiger is het maken van de vertaalslag naar het omgevingsplan. Wel bekend is dat bepaalde randvoorwaarden en inrichtingsprincipes bijdragen aan de beweegvriendelijkheid van een plek. Als basis moet een plek aangenaam zijn en zorgen voor een gevoel van veiligheid (lees meer over [Sport en bewegen stimuleren via de omgevingsvisie: wat werkt wel en niet?](#)). Een veilige omgeving is een beweegvriendelijke omgeving, en vice versa. Dat betekent: goed verlichte ruimtes, vrijliggende belangrijke fietspaden, voldoende ruimte voor wandelaars en glad asfalt om te skeeleren. Allemaal relevante aspecten voor de inrichting en het gebruik van de fysieke leefomgeving.

Koppelkansen met ander beleid

Een integrale benadering betekent ook koppelkansen met beleid dat gemaakt wordt op andere domeinen. Dit thema vraagt om samenwerking tussen het fysieke en het sociale domein en daarmee crossovers in het beleid binnen deze domeinen. Sport en bewegen kan daarbij een vervlechtende functie vervullen.

Een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte en een gezonde leefomgeving is in veel lokale sport- en preventieakkoorden als ambitie benoemd. Uit een landelijke analyse blijkt dat er in 70% van de lokale sportakkoorden aandacht is voor een beweegvriendelijke openbare ruimte. Maak de verbinding met deze initiatieven om de omgevingsvisie en bijbehorend plannen te kunnen realiseren. Om het belang van een beweegvriendelijke omgeving duidelijk te kunnen maken aan andere beleidsterreinen kan het helpen om inzichten en feiten te paraat te hebben over sport en bewegen in de buitenruimte. [Het brancherapport sport en bewegen in de openbare ruimte](#) kan daarbij behulpzaam zijn. Zo staat daarin ook een kernindicator beweegvriendelijke omgeving waar per gemeente zichtbaar wordt wat de huidige situatie is en gemeenten met elkaar worden vergeleken op verschillende deelfactoren.

5 concrete voorbeelden van beweegvriendelijke leefomgeving

1

Doorfietsroute De Groene As

Sinds 2015 wordt er gewerkt aan de realisatie van een doorfietsroute 'De Groene As' tussen Groningen en Assen ter bevordering van het fietsverkeer tussen beide steden en het fietsnetwerk in de regio. De betrokken provincies en de gemeenten zien de doorfietsroute 'De Groene As' in een groter maatschappelijk en economisch kader dan alleen het realiseren van een fietspad.

Meer informatie: [Doorfietsroute De Groene As - Sportdrenthe](#)

2

Pumptrack Assen-Oost

Twee jaar geleden kwamen drie bewoners/moeders uit de wijk Assen-Oost met een plan bij Mijn Buurt Assen (MBA). Dagelijks zetten de gemeente Assen, woningcorporatie Actium en Vaart Welzijn zich in voor groene, veilige en gezellige buurten in Assen. Dit doen ze door projecten te organiseren, maar vooral door de initiatieven en ideeën van inwoners te stimuleren en te ondersteunen. Vanuit dit initiatief is de Pumptrack Assen-Oost gerealiseerd en is het geworden tot een sociale ontmoetingsplek voor jong en oud waar alles met wielen op terecht kan. Meer informatie: [Pumptrack Assen-oost ontwikkelt samen met inwoners - Sportdrenthe](#)

3

Beweegpark Peize

In Peize is het initiatief opgepakt om het dorp vitaler en leefbaarder te maken en zijn de kansen geïventariseerd om een vitale en duurzame ontmoetingsplaats te creëren in het dorp. Het beweegpark is een prachtig resultaat van een mooie samenwerking met de scholen en een aantal verenigingen. Met het beweegpark heeft Peize een prachtige ontmoetingsplek waar mensen samen kunnen komen en tegelijk ook kunnen werken aan hun vitaliteit. Van jong tot oud is het beweegpark te gebruiken. Door scholen, door verenigingen, door fysio's en de lokale sportondernemer. Meer informatie: [Beweegpark Peize in Beweging! – KennisLab BIOR Noord](#)

4

BOKD Dorp in Beweging

Door de BOKD is een Leader Zuid Oost aanvraag ingediend met als thema Dorp in Beweging. Essentie is om de leefbaarheid in de dorpen te vergroten en het fysieke en sociale domein bij elkaar te laten komen door de ontwikkeling van bewegen in de openbare ruimte. Het BOKD project Dorp in Beweging krijgt ondersteuning van SportDrenthe/KennisLab BIOR op het gebied van hardware-software-organware en met name op de ontwikkeling van de activering van de beweegonderdelen. De participerende dorpen zijn; Dalen, Nieuw Schoonebeek, 2e Exloërmond, Exloo en Gasselternijveen. Meer informatie: [BOKD - Dorp in beweging - Sportdrenthe](#)

5

Stadsparkbootcamp

Op vrijdag 21 september 2019 opende 'Stadsparkbootcamp' officieel haar 'deuren'. Een plek waar jong en oud, georganiseerd of ongeorganiseerd, in de buitenlucht kan werken aan hun fitheid. De beweegplek is gelegen in het Stadspark, op het terrein van voetbalvereniging SC Stadspark. Het initiatief vanuit twee sportaanbieders (Voetbalvereniging SC Stadspark en The City Bootcamp) en een sportpark kwam samen bij De Bewegende Stad (beleid gemeente Groningen op het gebied van BIOR) en leidde na meerdere brainstormsessies met inwoners tot de realisatie van Stadsparkbootcamp. Meer informatie: [Huis voor de Sport Groningen | Openbare stadsparkbootcamp voor jong...](#)

Verder lezen?

Er wordt veel geschreven over dit thema. Onder andere de GGD en Kenniscentrum Sport en Bewegen bieden verdiepende informatie aan. Hieronder is een verzameling aan artikelen te vinden die behulpzaam zijn bij dit onderwerp.

- [Visie en beleid – Tools en Instrumenten – Kenniscentrum Sport \(kenniscentrumsportenbewegen.nl\)](#)
- [Stappenplan agendasetting gezondheid en Omgevingswet | Loketgezondleven.nl](#)
- [Handreiking-Sport-bewegen-en-Omgevingswet.pdf \(sportengemeenten.nl\)](#)
- [Gezonde en veilige leefomgeving – GGD GHOR Nederland](#)
- [Home | Gezonde Leefomgeving](#)
- [Zo vertaal je ambities voor beweegstimuleren naar het omgevingsplan – Allesoversport.nl](#)
- [Gezonde en groene leefomgeving is nodig voor een vitale samenleving - ZonMw](#)
- [Brancherapport Sport en Bewegen in de Openbare Ruimte](#)

Neem voor vragen contact met ons op via: info@sportdrenthe.nl of info@hvdsg.nl of neem een kijkje op: www.kennislabbiornoord.nl

Deze Whitepaper is gemaakt door:

